

Försäkringskassans kontrollutredningar – uppföljning av tredje kvartalet 2012

Inledning

Försäkringskassan ska verka för en lagenlig och enhetlig rättstillämpning av socialförsäkringen och tredje förmåner och ersättningar som ska handläggas av myndigheten. Försäkringskassan ska säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. För att stärka förtroendet för socialförsäkringen är det nödvändigt att Försäkringskassan arbetar för att förhindra felaktiga försäkringsbeslut och utbetalningar.

Försäkringskassans kontrollarbete är proaktivt. Det ska bli rätt försäkringsbeslut och utbetalning från början. Det ska vara lätt för kunderna att göra rätt, bland annat genom att det ska finnas tydlig information, upparbetade kundkanaler och en välfungerande självbetjäning. Det proaktiva arbetet kompletteras med riktade kontroller och kontrollutredningar i efterhand när det finns misstanke om att en kund avsiktligt gjort fel.

I denna rapport redovisas Försäkringskassans kontrollutredningar från tredje kvartalet 2012. Dessutom redovisas beslut från polis, åklagare och domstol avseende Försäkringskassans polisanmälningar till följd av kontrollutredningar. Försäkringskassan polisanmäler alla misstänkta bidragsbrott i enlighet med bidragsbrottslagen.

Nytt för den här kvartalsrapporten är att kontrollutredningar och felutbetalningar inom tandvårdsstöd även redovisas. Försäkringskassan har under 2012 gett tandvårdsstödet utökad fokus ur ett kontrollperspektiv och bland annat utbildat särskilda kontrollutredare. Statistik för första och andra kvartalet redovisas retroaktivt vilket innebär att vi har uppdaterat siffrorna för de två första kvartalen.

Försäkringskassan avslutade 4 398 kontrollutredningar under det tredje kvartalet 2012. I utredningarna upptäcktes felaktiga utbetalningar på sammanlagt 58,1 miljoner kronor. Dessutom ledde dessa utredningar till avslag, indragningar och nedsättningar som i sin tur genererade en bedömd framtida besparing på 149,5 miljoner kronor. Totalt gjordes 248 polisanmälningar under tredje kvartalet. Under tidsperioden 1 juli – 30 september 2012 har 25 procent av alla kontrollutredningar lett till en åtgärd. Med åtgärd avses avregistrering, avslag, ersättning upphör, minskad ersättning, återkrav, skadestånd eller kombinationer av dessa.

Huvudkontoret
 Avdelningen Försäkringsprocesser
 Enheten för kontrollfrågor

Datum
 2012-10-15

Tabell 1. Sammanfattande statistik per kvartal över kontrollutredningar (antal)

	Kv3 2010	Kv4 2010	Kv1 2011	Kv2 2011	Kv3 2011	Kv4 2011	Kv1 2012	Kv2 2012	Kv3 2012
Inkomna impulser till utredning	4 979	4 065	5 371	4 773	3 977	4 585	4 701	4 382	3 882
Avslutade kontrollutredningar	4 398	4 921	5 485	5 394	4 597	4 824	5 144	4 922	4 398
Polisanmälningar	188	391	387	349	405	393	312	381	248
Andel polisanmälningar av totalt antal utredningar	4,3 %	7,9 %	7,1 %	6,5 %	8,8 %	8,1 %	6,1 %	7,7 %	5,6 %
Felaktiga utbetalningar som upptäckts under kontrollutredningar	633	965	970	1 008	899	889	961	1 137	880
Andel felaktiga utbetalningar av totalt antal utredningar	14,4 %	19,6 %	17,7 %	18,7 %	19,6 %	18,4 %	18,7 %	23,1 %	20,0 %
Andel utredningar med åtgärd av alla avslutade utredningar	18,9 %	25,4 %	22,8 %	22,6 %	24,4 %	24,4 %	24,8 %	29,0 %	25,3 %

Det finns inte någon direkt koppling i statistiken mellan redovisade polisanmälningar i tabell 1 och besluten från polis, åklagare och domstol i tabell 3. Innan en polisanmälan återrapporteras kan det i vissa fall ha gått flera år.

Tabell 2. Sammanfattande statistik per kvartal över felaktiga utbetalningar och besparingsbelopp (miljoner kronor)

	Kv3 2010	Kv4 2010	Kv1 2011	Kv2 2011	Kv3 2011	Kv4 2011	Kv1 2012	Kv2 2012	Kv3 2012
Summa felaktiga utbetalningar	70,4	88,6	76,4	61,2	57,2	79,1	68,5	72,4	57,0
Summa besparingsbelopp	174,5	209,2	213,1	183,8	154,9	172,2	155,5	210,9	149,5
Total summa	244,9	297,8	289,5	245,0	212,1	251,3	224,0	283,3	206,5

Huvudkontoret
 Avdelningen Försäkringsprocesser
 Enheten för kontrollfrågor

Datum
 2012-10-15

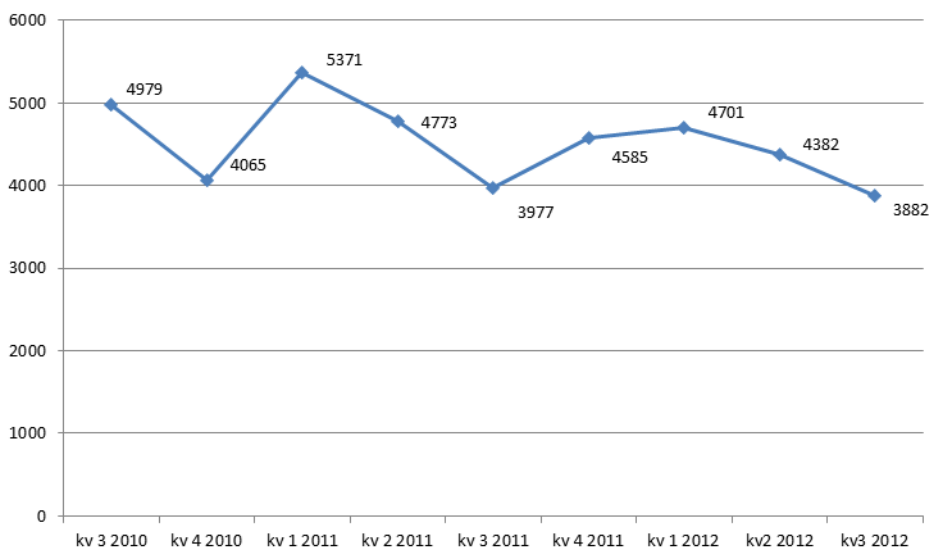
Tabell 3. Återrapporterade polisanmälningar per kvartal (antal)

	Kv3 2010	Kv4 2010	Kv1 2011	Kv2 2011	Kv3 2011	Kv4 2011	Kv1 2012	Kv2 2012	Kv3 2012
Beslut från polis, åklagare och domstol, antal	167	238	290	275	214	295	389	269	198
Antal lagförda ¹	35	27	41	65	32	77	111	56	69
Andel lagförda av återrapporterade beslut	21,0 %	11,3 %	14,1 %	23,6 %	15,0 %	26,1 %	28,5 %	20,8 %	34,8 %

¹ Innebörden av begreppet lagförd är fällande domar, delvis fällande domar, åtalsunderlåtelse samt strafförelägganden.

Påbörjade kontrollutredningar

En kontrollutredning påbörjas när det finns misstanke om att en ersättning betalats ut felaktigt. Initiativet till en kontrollutredning kan vara en misstanke att någon medvetet försökt få ersättning på felaktiga grunder. Impuls till kontrollutredning lämnas av Försäkringskassans egna handläggare, privatpersoner, myndigheter och tredje aktörer. Kontrollutredningar kan också startas genom riktade kontroller initierade av Försäkringskassan. Under tredje kvartalet 2012 påbörjades sammanlagt 3 882 kontrollutredningar. De flesta kontrollutredningarna påbörjades till följd av impulser från allmänheten¹ (45 %), Försäkringskassans handläggare (28 %) samt tredje myndigheter (14 %).

Diagram 1. Tidsserie över antal påbörjade kontrollutredningar per kvartal

¹ Kategorin impulser från allmänheten innefattar anonyma impulser samt känd uppgiftslämnare.

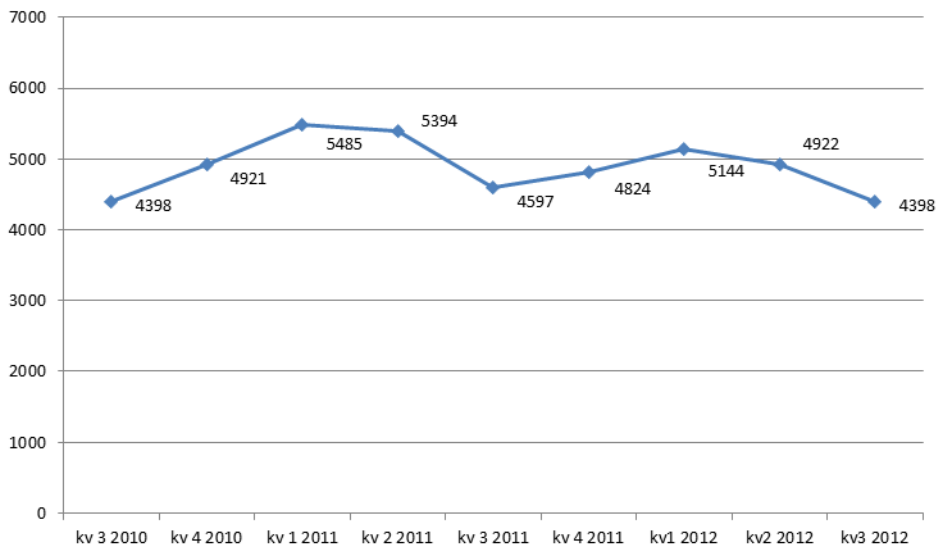
Huvudkontoret
Avdelningen Försäkringsprocesser
Enheten för kontrollfrågor

Datum
2012-10-15

Avslutade utredningar

Under tredje kvartalet avslutade Försäkringskassan 4 398 utredningar. Utredningar avseende sjuk- och aktivitetsersättning, bostadsbidrag och sjukpenning utgör knappt hälften av de avslutade ärendena. Se tabell 5 i bilagan. Under tredje kvartalet 2012 har en fjärdedel av alla kontrollutredningar lett till någon form av åtgärd².

Diagram 2. Tidsserie över antal avslutade kontrollutredningar per kvartal

² Med åtgärd avses avregistrering, avslag, ersättning upphör, minskad ersättning, återkrav, skadestånd eller kombinationer av dessa.

Huvudkontoret
 Avdelningen Försäkringsprocesser
 Enheten för kontrollfrågor

Datum
 2012-10-15

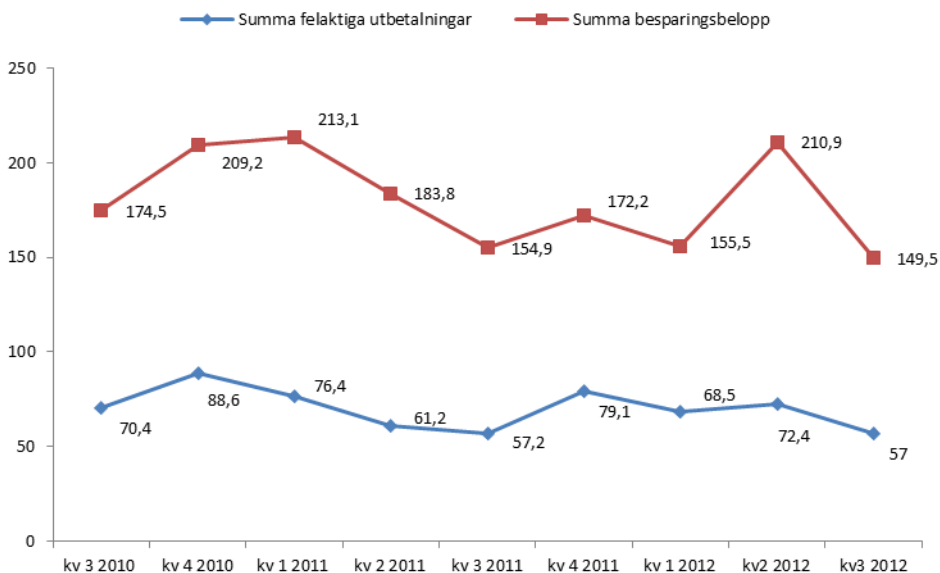
Felaktiga utbetalningar och besparingsbelopp

Försäkringskassan ska dra in eller minska ersättningen i samband med en kontrollutredning om någon beviljats en ersättning som hon eller han inte har rätt till. Försäkringskassan ska därefter ta ställning till om den försäkrade ska betala tillbaka den felaktigt utbetalda ersättningen. Under tredje kvartalet 2012 konstaterades att ersättning felaktigt betalats ut i 880 kontrollutredningar. Det sammanlagda beloppet för dessa ärenden uppgick till 57 miljoner kronor.

Utöver de utredningar som resulterar till återkrav, leder många utredningar till att ersättning minskas till ett lägre belopp eller att den helt upphör. När det rör sig om en förmån som skulle ha betalats ut under en längre tid innebär detta en väsentlig minskning av framtida felaktiga utbetalningar. Under tredje kvartalet 2012 beräknas det framtida besparingsbeloppet till 149,5 miljoner kronor.

Förmånerna sjuk- och aktivitetsersättning, sjukpenning, föräldrapenning, och barnbidrag och stod för drygt två tredjedelar av det totala beloppet av felaktiga utbetalningar. Se tabell 6.

Diagram 3. Tidsserie över den totala summan över felaktiga utbetalningar samt besparingsbelopp, mkr

Huvudkontoret
Avdelningen Försäkringsprocesser
Enheten för kontrollfrågor

Datum
2012-10-15

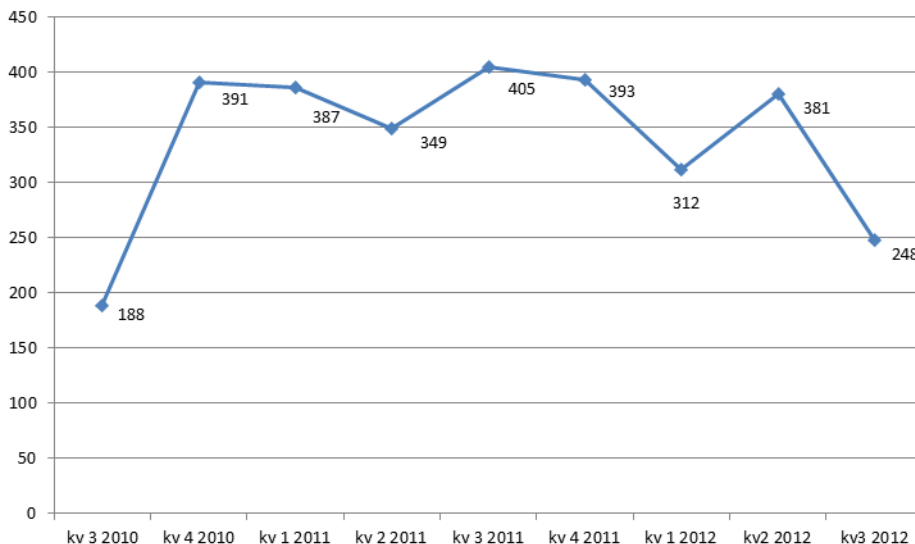
Antal polisanmälningar

Efter beslut om rätt till ersättning och eventuellt beslut om återkrav ska Försäkringskassan ta ställning till om misstanke om brott föreligger. Enligt bidragsbrottslagen ska alla misstänkta brott polisanmälas.

Av samtliga utredningar som avslutades under tredje kvartalet 2012 ledde drygt 5 procent till polisanmälan, det vill säga 248 stycken. Flest polisanmälningar gjordes inom föräldrapenning 39 stycken och inom sjuk- och aktivitetsersättning 38 stycken. Se tabell 5.

Antalet polisanmälningar har minskat under det tredje kvartalet. En förklaring till det relativt låga antalet polisanmälningar är att Försäkringskassan har sedan hösten 2011 avsatt stora resurser till att utreda misstanke om brott mot bidragsbrottslagen inom assistansersättningen. Detta är en mer komplicerad och utredningskrävande ersättning som i förlängningen inte genererar lika många polisanmälningar, men å andra sida höga återkravsbelopp, skadestånd och framtida besparingar.

Diagram 4. Tidsserie över antal polisanmälningar per kvartal

Huvudkontoret
 Avdelningen Försäkringsprocesser
 Enheten för kontrollfrågor

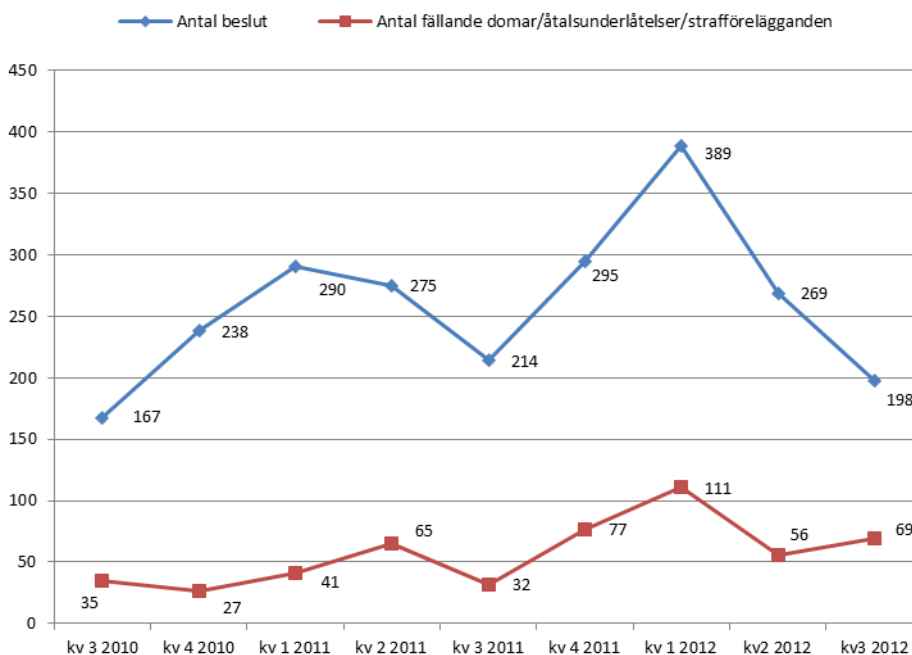
Datum
 2012-10-15

Beslut från polis, åklagare och domstol

Polis, åklagare och domstol återrapporterade 198 beslut under tredje kvartalet 2012³. Av de återrapporterade besluten ledde 34,8 procent, det vill säga 69 stycken, till lagföring. Begreppet lagföring innebär att en person har förklarats skyldig till ett brott. Detta kan ske genom att en åklagare meddelar åtalsunderlåtelse, utfärdar ett strafföreläggande som godkänns av personen eller att personen fälls i tingsrätt. Se tabell 7.

Att en dryg tredjedel av de återrapporterade ärendena lett till lagföring är en relativt hög andel. I samband med att bidragsbrottslagen implementerades 2007 genomfördes utbildningar i flera omgångar med syfte att höja kompetensnivån när det gäller preliminära bedömningar av om det föreligger uppsåt eller grov oaktsamhet. Detta har bidragit till att kvalitén i polisanmälningarna ökat vilket också har gett polis och åklagare bättre förutsättningar. Detta kan ha varit en bidragande orsak till att vi ser ökade andel som blir lagförda.

Diagram 5. Tidsserie över antal beslut från polis/åklagare/domstol samt fällande domar/åtalsunderlåtelse/strafförelägganden

³ Beroende på handläggningstiderna hos polis, åklagare och domstolar kan det dröja upp till flera år innan Försäkringskassan får besked om resultatet av en polisanmälan. Statistiken över de beslut om inkommit från polis, åklagare och domstol under en viss period har därför inte något samband med statistiken över de polisanmälningar som gjorts under samma period.

Bilaga: Tabeller per förmån – kvartal 3 2012**Tabell 4. Påbörjade kontrollutredningar**

Förmån	Påbörjade kontrollutredningar, (Antal)	Andel av total andel impulser (Procent)
Bostadsbidrag	699	18 %
Sjuk- och aktivitetsersättning	633	16 %
Sjukpenning	556	14 %
Underhållsstöd	364	9 %
Föräldrapenning	260	7 %
Barnbidrag	257	7 %
Assistansersättning	225	6 %
Bostadstillägg	211	5 %
Ersättning saknas	210	5 %
Aktivitetsstöd	140	4 %
Övrigt ⁴	132	3 %
Tillfällig föräldrapenning	131	3 %
Arbetskadolivränta	22	1 %
Tandvårdsstöd	19	>1 %
Vårdbidrag	13	>1 %
Handikappersättning	10	>1 %
Totalt	3 882	100 %

⁴ Kategorin omfattar bilstöd, graviditetspenning, ålderspension, barnpension samt övriga ersättningar.

Huvudkontoret
 Avdelningen Försäkringsprocesser
 Enheten för kontrollfrågor

Datum
 2012-10-15

Tabell 5. Avslutade kontrollutredningar och polisanmälningar

Förmån	Avslutade utredningar, antal	Andel av totalt antal utredningar	Polisanmälningar, antal	Andel polisanmälningar av avslutade utredningar
Sjuk- och aktivitetsersättning	750	17 %	38	5 %
Bostadsbidrag	731	17 %	28	4 %
Sjukpenning	658	15 %	27	4 %
Underhållsstöd	381	9 %	13	3 %
Föräldrapenning	332	8 %	39	12 %
Barnbidrag	328	8 %	22	7 %
Bostadstillägg	234	5 %	23	10 %
Ersättning saknas	231	5 %	0	0 %
Tillfällig föräldrapenning	205	5 %	28	14 %
Assistansersättning	191	4 %	13	7 %
Övriga ersättningar	153	3 %	8	5 %
Aktivitetsstöd	127	3 %	5	4 %
Arbetskadeliivränta	35	1 %	3	9 %
Tandvårdsstöd	42	1 %	1	2 %
Totalt	4 398	100 %	248	6 %

Tabell 6. Felaktiga utbetalningar och besparingsbelopp

Förmån	Felaktig utbetalning, kr	Besparingsbelopp, kr
Sjuk- och aktivitetsersättning	19 375 382	58 678 930
Sjukpenning	7 564 096	4 491 399
Föräldrapenning	6 662 278	1 516 129
Barnbidrag	5 701 224	36 200 823
Underhållsstöd	3 193 888	31 498 967
Arbetskadeliivränta	2 896 740	6 432 100
Bostadstillägg	2 829 900	1 399 816
Bostadsbidrag	2 560 107	2 768 039
Tandvårdsstöd	2 177 254	-
Tillfällig föräldrapenning	1 309 267	144 023
Assistansersättning	987 969	4 407 240
Vårdbidrag	865 380	920 515
Aktivitetsstöd	348 058	59 057
Handikappersättning	325 638	751 169
Övriga ersättningar	133 246	183 560
Totalt	58 073 695	149 451 767

Tabell 7. Återrporterade polisanmälningar

Förmån	Beslut från polis/ åklagare/domstol, antal	Fällande och delvis fällande domar (inkl. strafförelägganden), antal	Åtalsunderlåtelse, antal
Sjuk- och aktivitetsersättning	35	15	4
Sjukpenning	19	4	3
Föräldrapenning	30	8	1
Barnbidrag	16		
Tillfällig föräldrapenning	37	11	4
Bostadsbidrag	21	5	2
Bostadstillägg	13	5	2
Underhållsstöd	12		1
Aktivitetsstöd	3	1	
Övrigt	7		1
Arbetskadolivränta	4	2	
Vårdbidrag	1		
Totalt	198	51	18